

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Problemata Evangelica Ut plurimum Emblematis
Coronata. Sive Quæstiones Curiosæ In singula Evangelia
Dominicarum Totius Anni**

Hartung, Philipp von

Egræ, 1689

Problema XVIII. Possitne quis absque veritatis dispendio Maximum peccatorrem se dicere? Dominica XVI. Post Pentecosten. Vade recumbe in novissimo loco. Luc. 14. v. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76102)

PROBLEMA XVIII.

Possitne quis absque veritatis dispendio Maximum peccatorem se dicere?

DOMINICA XVI. POST PENTECOSTEN.

Vade recumbe in novissimo loco. Luc.

14. V. IO.

Divinam Ethicam Christus hodie tradidit, dum vocatos ad prandium, non primum sed imum ambire locum docuit:

Vade recumbe in novissimo. Quam doctrinam altius imbibens S. Hilarius Pictaviensis Episcopus vocatus à Papa Liberio ad Concilium, impensè id quæsivit ut federet ultimus. sedit, in terra quidem, quæ altiorimotu se levavit in altum, & cathedræ formam exhibuit, in qua super omnes Spectabilis Hilarius emereret. Sublimius quid accidit Urigmano Religioso humillimo è familia D. Dominici, qui cum nulum sibi congruum in terra locum reperiret, sub Luciferi pedibus in profundo inferni sese locavit, sed benignissimam hanc cælo vocem accepit: *cito citò huc ascende ad thronum altissimum, in ipsum cor DEI Patris.* nimirum si sublimis fieri desideramus, amplectamur humilitatem, hæc enim unica ad supremos honores via est S. Chrysostomus homil. 66. in c. 20. Matth. Interrogatus magnus ille Spiritus Magister Balthasar Alvarez, in quo quis debeat alios su-

pereminere, respondit: si quæris in quo debeas maximè eminere, dico, in te valde valde valde humiliando. didicit hoc Balthasar à verbis Domini, qui de se: *discite à me quia mitis sum, ita magnum est parvum esse* exclamat stupens S. Augustinus serm. 10. de verbis Domini. & ep. 36. ad Dioscoridem: *ad sublimem gloriam unica via est humilitas, secunda humilitas, tertia humilitas.* Libet proinde quærere: utrum humilitatis amore maximum se quis peccatorem absque veritatis dispendio vocare possit, & novissimo inter omnes peccatores loco semet deponere, ut æternæ sapientiæ obsequatur monito: *Vade recumbe in novissimo loco.*

Multa sunt quæ svadent, illicitum esse Veritatis Studioso peccatorem nequissimum se proclamare & novissimo inter consceleratissimos mortales loco recumbere. Repugnat inprimis rectæ rationi, ut qui teste conscientia suâ minus ceteris peccavit, dicat se esse majorem peccatorem. certè iniqui iudicis partes ageret, qui notorium aliquem nebulonem, puta, Judam, Simonem Magum, Cerinthum &c.

ideo

§. 2.
Congruentia ob
quas non
licet se
peccato-
rem maxi-
mum ap-
pellare.

ideo tibi præferret, quòd ex te audierit dicente, maximum esse te peccatorem. quòd si ergò absque veritatis detrimento alteri de te dicere non licet, pessimum te esse, nec tibi de te licebit id ipsum pronuntiare, dum ratio & conscientia reclamant, mala commissa non esse tam enormia, quàm quæ ab aliis patrata, fide plusquàm humanâ constat. Quapropter Thomas Aquinas in eam concedit sententiam, ut veraci humilitati repugnare asserat maximum se dicere peccatorem. *Non hoc requirit humilitas, ut quilibet reputaret se magis peccatorem quolibet alio.*

Repugnat proinde Veritati maximum se peccatorem dicere, cum tamen Veritate DEus magis delectetur, quàm fictâ ejusmodi humiliatione, & imaginatione falsâ, sitque insuper periculum, nè mentiendo se peccatorum maximum, hoc ipso talis evadat, qualem se nominat, ita definiente S. Augustino ser. 39. de Verbis Apostoli: *cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator, antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod evita veras. veritas in te non est.* Certè si Jùdex à DEo constitutus definire jubereris, uter major nebulo Cainus an Anti-Christus, etsi uterque clamitaret se se esse sceleratissimum, iniqui partes Judicis obires, si pro Caino potius quàm Anti-Christo ferres sententiam, & hunc præ illo minorem esse peccatorem pronuntiares; ergo iniquus in te ipsum & tibi nequam es, si Caino & Anti-Christo te statuas sceleratiorem, quamvis reclamet conscientia, quæ minuste deliquisse præ illis incorrupto testimonio profitetur.

Hæc sunt potissimum quæ in contrariam sententiam afferri solent, quibus respondetur, humilem non considerare peccata quæ fece-

runt alii, sed quæ facere ipse potuisset; nec esse comparisonem cum judiciis humanis, sed divinis, in quibus abyssus multa. Scit DEus, utrum non graviori fordeam scelere, etsi illius cognitio me lateat, quàm universa aliorum DEo Judici displiceant flagitia. Nec est ejusmodi error in substantia, (sicut error non est in substantia elemosynæ, ficto eandem mendico conferre) cum probabilem pro se causam habeat maximum se peccatorem dicendi ob ea videlicet flagitia, quæ commissurus, nisi divinâ gratiâ præventus fuisset. Nec obstat quòd de altero ferre hoc judicium non audeam, maximum illum esse peccatorem, obstat enim lex charitatis, quæ requirit, ut *semper consideret homo* (verba Petri Bleffensis ser. 30.) *quid sibi abest boni & quid aliis adest*, non autem quid vitii aliis, quid sibi præstito sit virtutis. quod Augustinum attinet, suorum ipsemet interpretis est verborum, cum addit: *veritas in te non est, nisi ita te dixeris esse peccatorem, ut etiam esse agnoscas.* Et quamvis ex Angelici Doctoris mente non hoc requirat qualiscunque humilitas ut quilibet reputet magis se esse peccatorem quovis alio, requirit nihilominus humilitas perfectissima, ut secundum DEi voluntatem, Christi præceptum, Sanctorum exemplum, Patrumque latam sententiam unusquisque se reputet maximum peccatorem. A Patribus ordiamur.

Audio Sanctissimos eruditissimosque Ecclesiæ Doctores Gregorium Magnum, Hieronymum Doctorem Maximum, D. Maximum Episcopum, Ambrosium, Chrysostomum, Basilium, Bernardum, Anselmum, Laurentium Justinianum, communibus suffragiis & iisdem poenè verbis definire. Sanctam & Salubrem esse cogitationem, quâ quis

§. 4.

Ratio prima, cur quis maximum peccatorem dicere se possit, ab autoritate Patrum.

S. Th. 2. 2.
q. 161. 2. 3.

§. 3.
Refutatio priorum congruentiarum.

quis novissimo inter peccatores loco recumbit, & nebulonum omnium consceleratissimum proclamat. Loquatur Pontifex Maximus Gregorius: *proprium electorum est, quod de se semper sentiunt, infra, quam sunt.* Nam probatio Sanctitatis non est signa facere, sed de proximo meliora quam de seipso sentire. Gregorio accedit Hieronymus ita scribens ad Celantiam ep. 14. *nihil est quod nos ita hominibus gratos & DEO faciat, quam si vitæ merito magni, humilitate infimi simus.* suffragatur Hieronymo S. Maximus serm. de S. Michaële: *humilitate pervenitur ad regnum, simplicitate penetratur ad cælum.* Quisquis ergo cupit divinitatis tenere fastigia, humilitatis ima sectetur. imum proinde inter peccatores locum svadet Maximus, ut ex imis fiamus primi Sanctorum. Melletè Ambrosius lib. 3. offic. c. 4. *Viri Christiani est præferre sibi alterum, nihil sibi arrogare.* Fufius S. Chrysoftomus eandem exequitur Veritatem Homil. 3. in Matth. & Hom. 33. in Gen. *nihil sic est amicum DEO, quam si quis minimis se adnumeret, estque id caput totius Philosophiæ atque fastigium.* Minimum de se sensisse tam magnum est, quam res maximas fecisse. quid clarius? quid elegantius? quid divinius? audet infuper dicere idem Orator aureus, cetera nihil fieri facinora, nisi minimo se quis loco duxerit: *etiamsi quis sibi plurimorum bene gestorum conscius sit, nisi apud se sentiat, quod omnium sit postremus, nulla ei futura utilitas est ex omnibus suis operibus.* Basilicè Basilii Serm. de Abdicatione pronuntiavit: *studiosè operam dato, ut omnium novissimus sis ac servus omnium, quando istâ ratione unâ veram tibi ac solidam gloriam paries, non autem illam vanam cassamque.* Atque ut idem Doctor scrupulum eximeret, nè dicendo se novissimum

peccaret in Veritatem, preffissimis verbis edicir c. 3. constitut. Monast. *non dices mendacium, si te peccatorem dixeris. dic potius: peior sum reliquis peccatoribus.* Eadem est D. Bernardi sententia Serm. 37. in cant. *non est periculum quantumcunque te humilies, quantumcunque reputes minorem quam sis, est autem grande malum horrendumque periculum, si vel uni in cogitatione tua te præferas.* Quam ob rem noli te Homo comparare majoribus, noli minoribus, noli aliis, noli uni. Quam sui vilipensionem tanti facit idem mellifluus Doctor, ut serm. 13. in cant. pronuntiet: *hoc ego ipsis Virtutibus mirabilis judico.* Bernardi sententiam comprobatur S. Anselmus, allegatque illud D. Pauli oraculum: *in Humilitate superiores sibi invicem arbitantes, Cujus causam reddit: nè dum se aliis alter humiliat, Humiliatio iret alteri in elationem:* breviter & nervosè S. Laurentius Justin. Serm. de S. Jacobo Apostolo: *omnium te minimum arbitrare, quam submissionem vehementer conducere ad impetrandum DEI misericordias, asserit S. Joannes Climacus gradu 25. si proximum nostrum ubique ex intimo affectu cordis meliorem nobis esse arbitramur, juxta est divina misericordia.* Habemus ut opinor sufficientissima Sanctorum Patrum testimonia, quibus clarè evincitur, non licitum modò, sed salubre admodum, imò & necessarium esse novissimo inter peccatores loco recumbere. Videamus nunc Sanctorum exempla qui quod docuerunt ore, idem opere demonstrarunt, & novissimum inter homines locum, tanquam omnium vilissimè prefaverunt.

De Sancto Sanctorum DEO-Homine testatur Evangelicus vates: *vidimus eum despectum & novissimum virorum* If. 53. v. 3. Novissimum

Philipp.
2. v. 8.

§. 5.
Ratio secunda ab exemplis Sanctorum.

simum locum elegit in stabulo, novissimum in Crucis patibulo, novissimum in Sionæo cœnaculo, ad pedes sceleratissimi sui proditoris. Fuit Christus in omni vita *novissimus virorum*; jam nunc verò, cum super omnes cœlos exaltatus est, fit novissimus ciborum. Cœnam enim Eucharisticam sub vilibus speciebus sub finem usualis cœnæ idcirco instituit, ut infinitam suam Majestatem & gloriosissimam humanitatem ad vilitatis punctum redigeret. quid facit sub Eucharisticis speciebus ter optimus maximus JESUS? Humiliat semetipsum sub vilium specierum velo, nullo se & Majestatem suam prodens indicio, imò exponens se omnibus nefariorum hominum ludibriis atque contumeliis. quid prætereà facit JESUS in Eucharistia? fit obediens & subditus ad vocem cujuslibet scelestissimi Sacerdotis, ut quoties hic voluerit, illicò se sistat, nec discedat, quoad species fuerint consumptæ, quidquid intereà illi contingat, aut contingere possit. Quid denique facit Eucharisticus JESUS? vocat, invitat, expectat, esurit peccatores, ut eorum fiat cibus & in vilissimum humani corporis locum, qui est ventriculus, sordium omnium sentina deponatur. Nec illibenter eò deponitur, dummodo suo nos trahat exemplo ad novissimum locum capeffendum. *Scire se submittere* inquit Basilius Magnus l. 3. de abdicatione, *Christum est scire imitari.*

Imitata quàm proximè filium est Mater & humilis Domini Ancilla MARIA de qua Bernardus: *merito facta est omnium Domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. merito super Angelos exaltata est, quæ infra viduas & pœnitentes, infra eam de qua fuerant ejecta septem demonia, ineffabili se mansuetudine inclinabat.* Humilitatem Marianam ex omni-

bus modestissimæ Virginis gestibus & actionibus colligimus. in matrem DEi electa vilissimis Ancillis se componit: *ecce ancilla Domini!* Elisabetham amicam suam obsequiis & Salutatione prævenit: *ecce enim ut facta est vox Salutationis tuæ* Luc. i. v. 44. & quasi foret Elisabethæ mancipium, quæ erat Domina Angelorum, in domesticis servitiis trimestre exigit: *mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus* Luc. i. v. 56. Josepho similiter se postponit: *pater tuus & ego* Luc. 2. v. 48. imò inter Apostolos & discipulos ultimum locum capeffit teste Luca Act. i. v. 14. *Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus & MARIA matre JESU.* Quocirca de illa scripsit S. Ignatius M. *devotis devotiùs humiliabatur & reverentiùs.*

Eodem Spiritu agebatur Doctor gentium qui de se: *peccatorum primus ego sum* 1. Tim. i. v. 15. *ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus* 1. Cor. 15. v. 9. in quæ verba aureè Chrysostomus: *hoc verè humilitas est in omnibus seipsum abjicere, ac se minimum appellare.* cogita quisnam esset is qui hæc verba proferebat. Paulus cœlorum civis, Ecclesiarum columna, terrestris Angelus, homo cœlestis. talis quippe virtutis est potentia, ut hominem in Angelum convertat, efficiatque ut anima velut pennis prædita in cœlum tendat. hucusque Amator Pauli Antiochenus Orator.

Paulum æmulatus terrestris ille Seraphinus paulò minoratus ab Angelis Franciscus Assisias, maximum peccatorum, teste Bonaventura dicere se solebat. Franciscum Seraphicum imitatus Franciscus Xaverius mortalium omnium nequissimum teste Turfellino se appellabat. minimæ Societatis Funda-

S. Ignat.
M. ep. ad
S. Joann.
Evangel.
S. Chry-
sost. hom.
de penit.
Achab.

S. Bonav.
vitæ c. 6.
Turfellin.
l. 6. c. 8.

Ribat. in
Proceff.
Tolet.

dator Ignatius existimavit teste Ribadeneira, se omnibus hominibus pejorem.

Non concefferunt in hac fui despicientia viris feminæ. S. Catharina Senensis causam se omnium calamitatum, hujus vitæ proclamabat. S. Theresia ex corde sentiebat maximam se mundi peccatricem, totóque corpore contremiscebat; S. Maria Magdalena Pazzia Sacram Synaxin accessura à terra absorbendam se rebatur, dæmonibus similem & humilitatis dono indignam judicabat. Omitto innumeros alios, neque enim ullum cælorum civem, esse arbitror, qui omnium minimum sese non æstimasset, unde Christus die novissimo electos omnes *Minimorum* titulo compellabit: *quid fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* Matth. 25. v. 40. quid ais, quærit Chrysostomus, si fratres tui sunt, quomodo Minimos eos appellas? & respondet: *ideo fratres quia humiles, quia abjecti, quia Minimi.* Comparantur electi grano Sinapis, quod minimum est omnibus seminibus Matth. 13. v. 32. ut sciant, qui in immortales paradisi arbores volunt excrefcere, minimos se reputare.

Gen. 42.
v. 13.

Minimus inter fratres Benjamin fuit, ideóque ceteris charior & typus electorum. Minimum se censuit Gedeon, cum angelo diceret: *ecce familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei* Jud. 6. v. 15. atque idcirco meruit, non tantum de manu Madianitarum liberari, sed & ceterorum ager liberatorem: *dixitque ei Dominus: ego ero tecum & percuties Madian quasi unum virum* v. 16. Minimum reipsâ se habuit Josue cum deterrimum pro se suisque posteris in distributione terræ Sanctæ locum elegit, Thamnathsaran, urbem diru-

tam, loco aspero & horrido, sterili & montoso sitam, de quo S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ: *satis mirata est Paula, quod distributor possessionum Josue sibi montana & aspera elegisset.* nimirum quia Josue typum Jesu & Salvandorum exprimebat, idcirco loco ultimo ultimum ac vilissimum fundum sibi postulavit. Minimum se agnovit Saul, ideóque protorex Israelis à Samuele meruit consecrari. *respondens autem Saul ait: nunquid non filius Jemini ego sum de minima tribu Israel? & cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Benjamin?* 1. Regum 9. v. 21. & mansisset utinam Saul minimus in oculis suis; non enim modò temporale Israelis regnum, sed æternum in Empyreo imperium consecutus fuisset. Consecutus id est David, quia semper erat in oculis suis minimus, ceu in ætate: *David autem erat minimus* 1. Regum. 17. v. 14. Quotquot peccatores se maximos, mortalium minimos, novissimo loco infra Luciferum & tartari pavementum ter dignissimos se esse arbitrantur, audient aliquando ex ore Christi illud repeti hodiernum: *Amice ascende superius.*

Electos nubibus assimilat Psaltes dum canit Psal. 134. v. 7. *educens nubes ab extremo terra.* Cælos decorant nubes, fecundant terras, ipsæque cælorum Regem suscipiunt, Cur ergo ab infima terræ parte generantur? cur non ex medio? cur non ex montium cacumine? quia per nubes intelliguntur electi, quos ab extremo humilitatis adducit DEus, ut adnotavit Origenes hom. 8. in Jerem. si volumus nubes fieri ad quas perveniat veritas DEI (veritas enim ejus usque ad nubes) novissimi omnium fiamus, ut illi conformemur, qui ait:
ego

Cur ab extremo ducat DEus nubes.

ego sum Alpha & Omega, primus & novissimus, & quidem ideo primus, quia novissimus. *Gaudet summè DEUS* inquit Oleaster in c. 48. Gen. *ex minoribus majores facere, ut si cupias major fieri, te facias minimum.*

Guarr. Ser.
1. de puri-
fic.

Utinam (cum Guerrico exclamatione & finio) nos illam haberemus humilitatem in peccatis nostris, quam verè Sancti habuerunt in virtutibus suis! ò si vel cum Publicano pectus tundente seriò dicamus: mea culpa! mea culpa! major quàm omnium qui sunt, fuerunt, erunt hominum, major quàm omnium reproborum & dæmonum mea maxima culpa.

Pro Emblemate Spicam granis gravidam, ideòque in terras pronam fingo cum lemmate: *quia plena. frugiferæ plenitudinis typus est illa demissio; nemo enim infra alios se demittit ex animo, nisi cujus animus plenus est virtutum.* Spicis Pomum appono fructibus turgidam, cui vetus inscribo lemma: *inopem me copia fecit. Copia virtutum facit, ut Viri sancti putent se spiritu inopes, & manent semper corde humiles.*

S. 7.
Emblema.

O 3

PRO-